

זכרונות שם

אני זוכר כשתרח נולד.

זו הייתה הפתעה.

לנחור. האשמאי הזקן היה עוד כוח רב במותניו. לאיש לא היה ספק בכך. היו לו עוד תינוקות, אבל מנשים אחרות. ושׂרֵי הזקנה שלו, הייתה גם עקרה וגם בלה מזוקן. מה לו ולה? מה לנחור באוהלה של שרי? !
ומה לשרי ולתינוק חדש – משלה?

ואכן קצת קשה היה לקרוא לבדל השיריים הזה תינוק? לא חצי תינוק ולא רבע תינוק.

שתי נקודות שחורות צפות ברכיכה לבנה. שתי נקודות שחורות – שתי עיניים שכל אחת מהם ממלאת כמעט את כל הראש. והיה לו ראש גדול – כולו ראש.

אני זוכר אותו בדיוק, אני יכול לראות גם היום לנגדי את העיניים הללו, וזכירה זו נוקבת בי מאוד.

בנוסף לכל היה הנידון – מת.

נולד לשמיני.

אני יודע, היום לפעמים, מדבר כזה, שנולד לחודש השמיני, ישנם חיים. אבל אז, כשנולד תינוק לשמיני, בדרך כלל היה מת על האבניים. ואם לא, היו משאירים אותו בצד וממתינים לו שימות. אם הייתה מיילדת חכמה, היא הייתה סוגרת לו את הפה ולוקחת אותו משם בריצה. שמה איפה ששמה וחוזרת ליולדת ואומרת בעזרת האל תלדי עוד ברי קיימא. והיולדת הייתה מקבלת ושותקת. אם הקולות היו ללא נשוא, היו מתפשם מקום ריק, וסגור מפני החיות ושמים אותו שם. ולא היה אחד מהם שבילה את יומו. בדרך כלל אחרי כמה שעות הייתה דממה.

שרי ילדה.

שכבה לה, מושלכת באוהלה העזוב, וכמאכלת נוברת בבני מעיה, ושפתיה ממלמלות תפילה לבורא ומלחחות את דמעותיה.
"אנא, עוד לא! עוד לא! אנא ממך, אלוקים אדירים, חכה! חכה, רק רגע!
לא בוער! מוכנה לחכות!
חיכיתי כל כך! עוד קצת! תחזיק לי מעמד! אל תקרע אותי עכשיו!..."
ועוד כהנה וכהנה. ולא הועיל לה!
כן הועיל לה. אבל לא לעיכוב. כי הוא יצא. נשטף בשטף גדול במי השליה, זורם החוצה עם הדמעות.
מתבוסס בסחי על המחצלת הנתונה על מרדעת חמור – יצא בדל חיים עם עיניים גדולות – תרח.

ונחור לא היה, כי היה עם הצאן. יחזור מתי שיחזור. וגם אם היה, לא היה פוקד עוד את האוהל הזה. וכך שרי סוגרת את הדלת על הבריח הפנימי, מגיפה את החלונות מתיישבת בפינה ומטיפה טיפות חלב משדיה לסדק הקטן שנפתח מעט בראש בעל העיניים.
ואז היא והוא בתוך כתם של שקט סגורים זה בזה.

היא מגחכת לפתע, גיחוך גרוני, חרישי, בלי קול.
יה, שדיים כאלה!
מאיפה לי?
לא היו לי מעולם.
פתאום ככה, כמו של צעירה.
ומלאות חלב.
נחור צריך לראות את זה.

אז מה אם הוא נולד לחודש השמיני? ! שרי לא סופרת חודשים עכשיו. וגם אם הוא ימות.

אם הוא ימות היא תקבל בשקט. כמו כולן. אבל בינתיים הוא פה.
ועכשיו הוא מוצץ ממש מן הפטמה, בכוח שלו. הסדק שלו מתכווץ ומתרפה שוב ושוב. הוא אפילו מרים זרוע קלושה ונוגע בשד התפוח.
כשנשימתו מפלבלת היא נוטלת אותו ומניחה אותו על המחצלת ומשיבה עליו רוח במניפת הזכוכים. לפעמים נשימתו נעתקת לזמן שבו היא מרכינה

ראשה, מפסיקה לנופף במניפה ומביטה בו בזוית העין ומצפה. עכשיו ימות. אבל דווקא הפסק משב המניפה גורם לו להניף אל על את הזרועות והרגליים ומהסדק הצר של פיו יוצאת גניחה גדולה. או אז מפשר הצבע הסגול כהה של פניו ומבהיר לוורוד כהה, וורוד בהיר עד שמבהיר עד מאוד לצבע הבהיר התכלכל הרגיל שלו. היא לא יודעת כמה זמן עבר אולי יום אולי יותר, אולי הרבה יותר. מדי פעם היא שולחת יד ונוטלת מהחבית קלח שורש, מים וגבינת עז מכרסמת או לוגמת בלי שיסורו עיניה ממנו.

הוא ימות. עוד מעט ימות. ואחרי שימות אני אקח אותו בלילה בשקט ואקבור אותו במערה האחת שאני מכירה. שם היינו רק אני ונחור. ששם ידע אותי נחור בפעם הראשונה. שזאת לכם לדעת, אני אשתו הראשונה, אשת נעוריו. וזאת לכם לדעת, שאם היה לי ילד – לא היה נושא נשים אחרות על פניי. כה רבה הייתה אהבתו אלי. שם אני אקבור אותו בלילה ואף אחד לא יידע. אבל לי יישארו מראות בראש ותחושות בגוף – הייתי אָם. כן הייתי. בכל גופי, בכל נפשי הייתי אָם. ואז אני אלך ואביט היישר בילדים המשחקים ובאמותיהם, ואפילו אחייך. ואף אחד לא יידע על מה ולמה אני מחייכת.

והוא, כמו שאתם יודעים, לא מת. אף אחד לא יודע כמה זמן עבר עד שחזר נחור, כנראה שחלף איזה זמן. כשיצאה אליו שרי והתינוק מוסתר בבגדיה ורמזה לו לסור האוהלה. ושם התירה את חלוקה והראתה לו מה צמוד אל שדיה. הוא לא שאל דבר, רק נטל את התינוק, יצא החוצה והניף אותו תנופה גדולה לפני הקהל ואמר בקול גדול וגאה – בן יולד לנחור! תרח יקרא!

אולם אז החל היצור הקלוש להתעוות ולהתפתל ופניו קיבלו את הגון הסגול האמור. נחור טלטל אותו הנה והנה. עד שנטלה אותו אמו ולקחה אותו אל האהל.

אבל נחור נלווה אליה וכל זמן שנחור באוהל – התינוק מתפתל ומתפתל והסדק שלו פעור לרווחה ואין יוצא ואין בה שם כי אם חרחורים וגניחות. מיד קראו את בני עֶבֶר.

עֵבֶר הצדיק והחכם, הנין הגדול שלי. עֵבֶר יודע הכל אין דבר נסתר ממנו לא
בהווה ולא בעתידים.

ועֵבֶר אמר מה שאמר. אמר את האמת. ותִּזְקָה עליו שידע למה מחוללים
דבריו, אולם חזקה על עֵבֶר שיאמר את האמת. גם אם הוא יודע שאין איש
מקשיב לאמת כולה, וכמה מסוכנת היא מחצית האמת. ואולי ידע דברים
בעתיד שזוקקים שיגיד את האמת ואולי ידע שאין האמת מעלה ולא
מורידה דבר. ולכן אמר.

“זכות גדולה, נחור בני! נס גדול! בנך נולד שנולד לשמיני – יחיה ואף
יראה בנים.”

נולד לשמיני?!

מה פתאום?!

נסים?!

לא קורים לנו נסים!

ניתן האות והחלו הלשונות הרעות לתת קולן בזמר. ואלמלי רע היה הדבר,
וחיים תלויים בו על-לא-עוול בכפם. היינו מעלים אפילו חיוך.

“שמיני – אהה – רמאות פה! הרי הוא שנזרע לפני כן! !

ואם כן מי יתקע לך שנזרע מאביו! !

האי תאמר מי ייתן עיניו באיילונית בלויה זו?! – עובדה!

ושמא יש פה כישוף ומכוחו של נחש, וכוח כוחו של אשמדאי מלך השדים,
והמלאך שִׁמְזָזָי שנמחה במבול אך קולו עדיין קיים – עובדה! אפשר
לשמעו בשעת מנחה, ליד הנחל – קול שנשמע כמו שריקת הרוח בקנה
הסוף, אבל כולם יודעים, שמי שנשמתו מנשמת הנחש, ומקשיב טוב יכול
ללמוד לחשים ולהפוך עולם על קודקודו. ומה זה בן חודש שמיני שיחיה –
לא להפוך עולם על קודקודו? !”

וכבר היו בדעה שיש לעשות כלה בילוד ושמה גם ביולדת. ולא עזרו
הפצרותיו של עבר ואף לא קללותיו. – שמי שיגע לרעה בילוד או ביולדת

- ארור אף יותר מכנען בן חם ומאביו.

ולא שתקו הקולות ולא החרישה המקהלה הרעה עד שקרא לפניהם עֵבֶר.

“הבא נעלה לשם הגדול ונשאל את פיו.”

דעו לכם, שלא כך סתם באים לשם הגדול ומפסיקים אותו מלימודו.

בית מדרשו של שם – נודע אז בעולם. הוא היה כמגדלור ניצב על טבור העולם. במקום שממנו החל האדם לדבר. על האדמה, שממנה, כך אנו מקובלים מדורות ראשונים, נלקח העפר ליצירת האדם הראשון. וכל מבקש אלוהים היה בא ועולה לבית מדרשו של שם ללמוד ולהחכים, ולמצוא את תוכן חייו.

הבית הזה עמד דורות רבים. תורה וחכמה נלמדו ונאמרו שם לרבבות לבבות פועמים בצמא. סופות וברקים, ורעמים מחרישי אוזניים לא יכלו לו. עד שנדמה היה שהבית הזה ישכון לעולם. ובכל זאת הבית חרב. לא ממבול, לא מרעש אדמה ולא מחרב זדון, כמו מהדממה הגדולה והאדישה שהפילה אותו אל העפר.

אבל אז עוד היה הבית בתפארתו וכל מי שבא בשעריו, נכנס בהם ביראה רוממה.

במה עסקנו?

לפנים, בימי תפארתו של הבית היינו לומדים בכל מאודנו ובעמל רב, מדעים, שכיום לא מחשבים אותם ביותר.

אז, כשבני האדם היו חשובים בעיני עצמם ומחשבים את עצמם בעיני הבורא, חשבנו שהמפתח לאוצרות הידע הוא טוהר הרצון. היום, משפחת ערכו של האדם, שלטת המחשבה שהמפתח לידע טמון בידע החלקיקים. שאף בני האדם הם כחלקיקים אבודים הטסים במהירות בריק הגדול וערכם כרוב מספרם. ואין אני מזלזל בידע החלקיקים, ניתן כידוע להציב את החלקיקים זה על גב זה ולבנות כך, מאין ספור חלקיקים חסרי שם, מעין מגדל בבל מרשים שכזה שלעתים ידמה, לשורצים על הארץ, שראשו נוגע בשמים. מגובה שכזה אפשר להגיע לתובנות כלליות ברות משמעות. אלא שמגובה שכזה בדרך כלל מרגיש זה שעומד בראש המגדל, שהוא אחד ואין בלתו. והבדידות הכבירה הזו גורמת לו לרצות לפול ולהפיל את המגדל על ראשיי גרגירי האבק המהלכים למרגלותיו.

אנו למדנו ב"בבית מדרשו של שם", את צד החסד של הידע. צד הבטנה של מעיל הידע הענק. לא את ה-איך אלא אתה ה-מדוע. כיצד לא לשווא מושלכת בריק המכונה המופלאה והמטרטרת הזו של הבריאה. כי שאלת ה-מדוע היא נשמת הדברים הנאצלת לגלגלים המסובכים סיבות והסיבות

הללו מסובכות סיבות אחרות, עד שכל היקום סב לו על צירו לעבר ה-
מדוע. כל היקום, עד הפירור הקטן והנעלם שבו, סב ל-מדוע אחד.
והתשובה ל-מדוע היא הטוב המשולם - חסד בלי מיצרים.
ואף שהחסד הוא חמקמק ומתעתע, והוא מרצד כאור תעתועים, מופיע
ונעלם בסבך ביצתי המסתבך והולך. תמיד הוא שם, בלב ביצת הסיוט! אור
קטן אך בעל תעצומות מוחלטות, הולך ומסובב את הביצה כולה ומניע
אותה אל היעד. וביצת האבן של המציאות מתגלגלת לה בעצלתיים, עד
שעל פי רוב אין העין מבחינה כלל בתנועתה. אבל היא נעה. נעקרת
ממקומה על כל העפר והרקבובית שעליה, נסדקת ומתפוררת ובכל זאת היא
נעה, מתגלגלת ורומסת הלאה אל הגאולה.

אותם מדעים נלמדו גם בבית מדרשו של ארכד הידוע יותר בשם נמרוד.
אלא ששם, אצל ארכד, הזדווגו המוחות והגופים עם צד העור והשיער.
הידע שהיה חשוף לגמרי תחת השמים, רץ ערום בשמש סנוורים, היה
מבעט כעייר צעיר. ילדון פרוע, המכופף את המציאות בסקרנות פוחזת,
בלא אחריות כלל, כדי לראות עד כמה היא נכפפת עד שהיא נשברת,
וכשהיא נשברת הוא משליך אותה מעל פניו.

בבית מדרשו של ארכד הייתה לפנים הסקרנות ילד חביב וטהור מבט, אולם
הילד הזה גדל ותפח עד שהיה לענק מגושם, והענק הילדוטי הזה הביט
מלמעלה על עולמו הקטן, ובידיו השמנות שיבר בחוסר דעת את הדבר הדק
והשביר כל כך שנמצא בלב הלימוד הזה של מדע ה-מדוע – האמונה.
ומהי האמונה הזו, הדקה והשקופה, הקרובה כל כך להיסדק ולפקוע?
הבה נאמר שהאמונה היא לפחות הבחירה הרצונית בחסד הטוב כמפתח
להבנת ה-מדוע.

בחירה החלטית ונחושה. עד כדי כך שיש לה יכולת לעמוד כנגד הרוחות
הרעות שהולכות ונערמות לסופה.

דברים לא טובים יצאו מבית מדרשו של ארכד. זרע הרע שניטע שם,
שורשיו ממשיכים להכות ולהתפשט מתחת לרגלינו וענפיו מטילים עלינו
את צילם גם היום.

ולמרבה הפלא גם טוב יצא משם. כה מוזר הדבר עד שקשה להעלותו על
הדעת שלא לומר על הנייר. אביכם הקדמון, ענק הרוח הזה שממנו מתחיל

סיפורכם לפרוח, אברם שלכם, לא יצא מבית מדרשו של שם, אלא דווקא משם, מבית מדרשו של ארכד.

אתה עומד ותוהה, עד כמה חמקמק הוא הטוב הזה שיצאנו לצוד לנו. יצאנו עם רשתות ומלכודות וכלי הציד הכי הגיוניים וחכמים שניתן להעלות על הדעת, והנה הטוב מהתל בנו, מגיח מערימת האשפה, מחייך אלינו את חיוכו הכובש, נושא רגליו והולך לו הלאה מכאן לדרכו.

הנה אחרי החטא הקדמון – ניטע באדם הכוח לדעת טוב ורע, והיה יכול אדם להרקייע ולשבר רקיעים ולשבר עולם ומלאו ואין מוחה. כי אם האדם משבר – שוב אין תכלית גם למתוקן. ומי שאמר והיה העולם הליט פניו בידיו והמתין.

המתין למי?

למי?

מי נותר?

היה מבול לשחת כל בשר, ונותר אבא נוח.

ואבא נוח שותק. זמן כה רב היה יושב בפינתו, בצל גביניו העבותים, ושותק. עד ששוכחים עד כמה דיבר כשדיבר.

אז, כשדיבר, היה החיוך שאין כמותו נשמע בקולו. ומטבע הדברים שבשתיקה הארוכה הזו, יישכח גם החיוך ההוא, העוטף אותך בהבטחת – “הנה, ראה כמה פשוט, כמעט מסתדרים הדברים מעצמם.” מטבע הדברים שאף השמש הנעימה הזו שבקעה אז בעולם פרוע ומשולהב, אף היא תשכח אל נוכח שתיקתו הקמילה שאין לה קץ.

שתק אבא נוח ולא דָּבַר יותר, גם לא עם האלוקים.

קצת אחרי המבול נדמו הקולות בראשו. אולי מאז שקילל את חם. אולי מעט לפני כן, ומאז לאיש אין חזון ברור. אין דברים ברורים. גם לא לעָבֵר.

בימים ראשונים עוד היינו יושבים יחד – אבא, יפת ואני, על נשותינו וילדינו, בבית ארזים נאה שבנינו על צוק הנשקף לימה של צור. חם לא היה עוד איתנו. הוא הרחיק מזרחה עם משפחתו וילדיו. אולי בחיפוש אחר גן העדן האבוד, אי שם בין הפרת לחידקל.

והיה כיסא ריק ליד החלון. איני יודע מי הניחו שם. אני, או יפת, או אבא. כן, אולי אפילו אבא נוח. וזה היה כיסאו הריק של חם.

אף אחד לא קרא לו כך – הכסא של חם, כי לא דברנו בחם, אף לא הזכרנו את שמו. אולם לעתים היה נוח נאלם לפתע ומביט בכיסא שעה ארוכה. מי שלא ידע, יכול היה לחשוב שאבא נוח בוהה אל הים הכחול עמוק של צור, המציף במניפות של ריח מלוח את החדר, מסתער מהחלון בקולות רוחשים אל צל הכסא הריק ואל הכתלים.

אבל אני ידעתי.

מהיכן ידעתי?

לא ידעתי!

רציתי לדעת כך.

שהעיניים העצובות של אבא נוח בוכות גם על חם.

אחי הארוור.

נזרק מלבנו בקללה שוצפת. נזרק והותיר כיסא אל מול הים.

לא עבר זמן רב ונתייתם גם כיסאו של יפת.

בתחילה, לפני שיפת הלך, עוד היינו יושבים בערבים שלושתנו ודנים בעתיד העולם כיצד יהא.

הנה נותרנו רק אנחנו לבדנו בעולם וכל העתיד החלק משתרע לפנינו עד לקצה האופק.

אבא נוח אמר:

- לא יהיו עוד המים למבול לשחת כל בשר – כך הבטיח האלוהים. אולם כל בשר נשחת עידנים בטרם מבול. מאז בא בקרבנו פרי עץ הדעת, היה האדם כאלוהים ויש בו כוח לשחת באלפי מבולים. ויכול הוא גם שלא לשחת!

כן, הוא יכול!!

אם לא הייתי מאמין בכך, הייתי מטבע את התיבה עלי ועליכם. אולם אני יודע בעצמותיי שיודעות הם טוב ורע. שיודעות הם גם טוב!

ועצמותיי יודעות!

מאז שטרחנו כולנו ונתנו את מיטב שנותינו בבנין התיבה, ועמלנו עד כדי טירוף הדעת לספק את צרכי החיים הנתונים בה, לשאת על גבינו את מזונם של פילים וראמים אדירים, לטרוח יומם ולילה כדי לקיים בכל מחיר חיים שגודלם פחות מגרגר מלח. טרחנו בלא שינה, בלא הפוגה, עד תמצית עצמותינו היגעות – מאז אני יודע שעצמותינו יודעות טוב.

וכעת נותר לנו להקשיב להן ולתת להן ללמד את לבנו. " כך היינו שבים לביתנו עם שקיעת החמה, אחרי עמל היום בחריש ובקציר, ויושבים שם לאור הצללים האדומים המתארכים על הכתלים ודנים בעתיד העולם.

בתחילה היינו יושבים שלושתנו אל שולחן העץ הכבד. יפת היה גורר אתו אל השולחן צלע כבש או קלח שורש ומכרסם אותו בקול, בשעה שהיה אבא נוח מדבר באריכות חרישית. כשהיה מסיים לכרסם או כשניקה את עצם הכבש מכל שריד אכיל, היה קם מכיסאו, באמצע דבריו של אבא ויוצא בשקט את הבית. המילים הללו מעולם לא הותירו רושם על יפת. שהיה נוח איש אדמה ולא איש של מילים, ורק שממת האדמה גרמה לו לשאת לפנינו את מילותיו. כאילו יש במילים שיאמר יכולת לתת למה שינבוט מעתה מהאדמה, צורה נכונה יותר, ובכך להעניק לו את הכוח לשרוד. גם יפת אהב את האדמה הזו שאלוהים קילל. ולאחר הקללה אהב אותה אפילו יותר. אם כי בצורה שונה. הוא אהב את יופייה המתנהל לאיטו. האור והצל, את קווי המתאר שלה המתלטפים בשמים, את החום ואת הקור שהיא מפיקה מגופה, את הגוף שלה.

יכול היה להשתרע כך מתחת לעץ ולהביט בקרני האור ובצללים המתחלפים על פני האדמה עד שתשקע השמש.

בעונת הקציר היינו מניפים במרץ חרמשים על הקמה, ונהנים מהתגבוהות של ערימת התבואה הנצברת בגורן. וכשהיינו כבר בדרכנו הביתה לעת ערב, לאחר הקציר, היה עוד יפת עומד ומניף זרועותיו הערומות בין השיבולים אנא ואנא, כמו היו הם חרמשים של רוח. עומד עצום עיניים ופניו אל השמים הכסופים וחיוך של הנאה מציף אותן כשקרני השיבולים מתלטפות כך בין זרועותיו.

אז נותר לבסוף גם כיסאו של יפת ריק. ולבסוף גם עינינו התרוקנו מיפת שפנה עם משפחתו והלך לו מערבה.

אמר לי אבא נוח, אחרי שהביט שעה ארוכה בשני הכיסאות הריקים ושקע בהרהורים כבדים: "שם, לעובדה ושומרה – עכשיו מוטל עליך. ואל תחשוב ששררה אני נותן עליך, אלא עבדות אני שם על כתפך. עבדות קשה מזו של חם. קשה מזו של אדם הראשון. עבדות נשגבה מזו של אדם

הראשון. כי מאז שאין אדם בגן העדן, נשתבשו השבילים והעלו אבק ועשב שוטה. והדרך הזו, שתסלל באבק, ושתדע את תפקידה של כל אבן נגף וכיצד כל אבן נגף אינה אלא אבן מסד, היא הדרך לגאולה. ודע לך בני, שאין דרך ביניים, הדרך מובילה או לגאולה, או למבול!"
ואז ברך אותי אבא שאזכה לראות את ימי הגאולה.
בינתיים אין עוד גאולה ובינתיים עוד אני חי. שנים אין מספר. מביט בחיים ותוהה כיצד יראו פניה של הגאולה הזו שכה מצפים לה.

אחר כך, כשהתעטף אבא נוח בשתיקתו והתכנס אל צל גבינו, אני נשארתי לבדי "לעובדה ולשומרה".

ירדתי דרומה כברת דרך והתיישבתי על ההר עם בני ובנותיי, אבא נוח ישב בביתנו. בתחילה היה יושב ימים שלמים בפניה מול החלון הנשקף אל ההרים שסביב, מרים מדי פעם את גבותיו ומביט בהרים בשתיקה אולי מבקש שם לשווא את תיבתו המפורסמת. אחר כך היה קם ונעלם לשעות רבות ולא היינו מבקשים אחריו, כי לבסוף תמיד היה חוזר וריח חריף של אדמה לחה נודף מבגדיו. לכן חשבנו שחזר לעבודת האדמה, והוא מעבד חלקה כלשהו. שאלתי אותו אם הוא זקוק שאשלח לו מי מהבנים לעזרה, והוא כרגיל לא ענה, רק סימן בידו תנועה מבטלת.

ומדוע עזבנו את הים וירדנו דרומה?

האמת היא שלהר הזה, צריכים היינו להגיע מלכתחילה. מאז שיצאנו מהתיבה היה ברור לנו שכל מעשינו הם הכנה לנסיעה דרומה, ושם נקים את ביתנו. שכששבה היונה אל התיבה ועלה זית בפיה. השקיף אבא נוח מצוהר התיבה ואז נגלה לו מראה פלאי. הנה ההר האחד שהיה נמוך לאין שיעור מהרי אררט, אולם באורח נס, הם כוסו במים, ואילו הוא התנוסס וראשו מעל המים. ועל ראשו עץ זית עבות מכוסה בעלים רעננים וזיתים בשלים. אז נגלה לנו בחזון, שלשם עלינו לשים את פנינו ושם להקים את ביתנו. ששם הוא מקום תחילת האדם.

מסורת לנו מדורות ראשונים שמאדמת ההר ההוא נלקח העפר ליצירת האדם. ואני יודע שיש מסורות אחרות על סוגים שונים של יצורים קדמוניים שאף הם יקראו – אדם, אולם אדם הראשון שאנו עוסקים בו, הוא

האדם הראשון שבאמת שווה לנו לעסוק בו. הוא אדם מיוחד במינו, המסוגל להקיף במחשבתו ובדמיונו, את היקום כולו, ואף מעבר לו, שמסוגל במעט ימיו, כחלום יעוף, להביט אל האין סוף. האדם האחד שמכיר את בוראו, ולבסוף מורד בו, ומגורש מעל פניו. הוא אבינו הקדמון. ולמקום תחילתו שמנו פנינו מרגע צאתנו מהאוויר המצחין והמורעל של התיבה אל אוויר העולם הנקי. המחוי.

אולם מאז שיצאנו מהתיבה להקים עולם חדש, הדברים כידוע הלכו והתקלקלו.

על פני הישימון הריק והדממה שמסביב הדהדה הקללה שבה קילל אבא נוח את נכדו, ונחתה על ראשינו כמכה מוחצת.

ארור כנען ! ! עבד עבדים יהיה לעולם !

הנה היה מבול לשחת את הרע העולמי. איזו טרחה, איזה חורבן ענק, איזו מחייה גמורה – והנה הרוע לא נמחה ! הרוע הסתנן אל התיבה כמו נגיף מדבק, ועכשיו הוא חופשי לפעול ולהשחית בעולם החדש. למי יהיה עכשיו כוח להפר את הדממה שמסביב? שתיקת האדמה, שתיקתו של נוח, שתיקתו של אלוקים.

על כן ישבנו בתחילה לחוף הים, מקובצים יחדיו, כמעט כמו כשהיינו בתיבה, עושים כדי מחייתנו ולא יותר. פחדנו לצאת ולכבוש את העולם הריק. היינו מביטים באופק הכחול ומאזינים לרחשי הגלים כמו מצפים לתשובה מהמים שמחו את הכול, שישבו עולם לקדמותו, שיפלטו את אשר בלעו, או לפחות שיפלטו בחזרה דבר מה מועיל שיענה לנו – לשם מה היה כל החורבן אם הרוע לא נמחה?

כשנותרתי רק אני ומשפחתי עם אבא נוח השוקע אל תוך עצמו כאחד מטובעי המבול, גמלה בי ההחלטה לאסוף את בני משפחתנו, לעזוב את הים ולחזור למסלול הראשון שהתווה לנו נוח עוד בתיבה, כשעוד דיבר, ובכך אולי להשיבו לחיים.

התיישבנו סביב ההר הקטן ההוא, הרחק מהים, ועבדנו את שדותינו בטרסות על ההרים. בניו של נוח, קשה להם לזרוע ולטעת בעמק. ובנינו מחדש על ההר את בית המדרש שלנו, ושם עבדנו את שדות הלב והראש ושמרנו על המילים. כי כוח רב למילים. אבא נוח ידע את כוחם של האזמל והמקבת לגלות כלים הכנוסים בעץ ובאבן. אנחנו בקשנו את כוחם של

המילים לחצוב בלב ובראש את הסיבות למעשים. את השורש שממנו מסתעף המעשה עד לצמרתו המדויקת. והמילים הללו היו אזמלים כה חדים עד שאם אינך זהיר בהם, באבחה קלה יחריבו עולמות, יקבו בתי אוצרות נעלים ותישפך תכולתם בזרמה גסה ובורה ושצפם וגאיים יתערבו מין בשאינו מינו ויעלו שדים וליליות וישחקו בשחוקם האווילי בעולם ומלאו. על כן שמרנו את המילים ועבדנו אתם ברעדה גדולה.

כך גדל בית המדרש שכונה אחר כך "אוהל שם" או "בית מדרשם של שם ועבר", גדל והתרחב ורבתה בו הדעה ורב בו הקשב, ויצאו ממנו לאוויר העולם הוראות טובות ומועילות לרוב האנשים ממשפחתנו שרבו והלכו.

ופה המקום לומר שאין בכוונתי להתנצל בפניכם על כך שאני שוזר בסיפור ראשיתכם, מילים לא מעטות מזיכרונותיי האישיים. מאחר ואני הוא המספר, חשוב שתבינו מהיכן אני עומד ומתבונן, וכפי שתראו בהמשך, אם עדיין לא עמדתם על כך עד עתה, עד כמה שזורים הדברים אלה באלה. אולם הנה אני שב לסיפור על תרח זקנכם.

כשהגיע סיעת נחור הגדול ועָבַר בני, נסחב אחריהם כילד נזוף, קראתי לעבר אלי והושבתי אותו לצידו, במקומו היאות – בראש התלמידים.

דברו אשר דברו וחזרו על דבריהם בערבוביה ובסדר כשמונה פעמים, ולא הפסיק איש מהתלמידים את דבריהם עד שסיימו. לאט לאט גוועה הגריסה והטחינה, ופרורי המלמולים הפכו לאושות חרישיות עד שנדמו. וגם אז הייתה עוד דממה ארוכה. כה ארוכה עד שהיה בה להביא במבוכה כל עובר אורח שאינו בקי בדרכי אוהל שם. אבל על פי רוב, ידע מי שבא לאוהל שם את דרכי הבית והמתין ככל שנדרש. בינתיים הייתה שהות בידו להרהר במה שאמר ובמה שלא אמר, וחבל שלא אמר, או טוב שלא אמר, אין הבדל כי כעת דממה ולא ניתן עכשיו להוסיף או לגרוע. ושתקתי אני, ושתקו התלמידים וגם עבר שתק לתת לשתיקה ממשות ולתת לתומת המילים שער ברזל גדול.

או אז אמרתי אני בקול שקט מאוד, שהיה עכשיו, אחרי כזו שתיקה, כרעם היורד מן ההר.

- ולא היה לכם להקשיב לכל דבריי עבר ? !
הנה עכשיו כופלת עצמה השתיקה ומתעבה. שמבינים השומעים שיש
בדבריי יותר משמץ תוכחה.

- ומאחר וטרחתם ובאתם ועליתם הנה, נשמע אם כן בצוותא את כל דברי
עבר עד תומם.

ועבר החוויר ונתן בי מבט שאמר : "אבי הרי אתה דורש שאספר להם את
העתיד לבוא ? ! ובני אדם לא נוצרו לדעת את העתיד ! ואפילו עץ הדעת לא
עשאו יודעי כל העתים. ודאי תאמר, הן אנו רואים אי-אלו דברים בכוכבים,
ואף אני, עבר, אפילו רואה מעט יותר מאחרים, (ואף לא רק בכוכבים) –
אולם מעולם לו באה טובה של ממש מראייה זו. יתר על כן, מעולם לא
הייתה הראייה, כזו שניתן להפיק ממנה הוראה כיצד לנהוג. יתר על כן,
העלינו בלימודנו שאין הבורא נותן ביד ברואיו, לבד ממקרים בודדים, את
מפתח העתיד בכדי לא לחבל ב-דעת-טוב-ורע שרכשו בחטא. ובחירתנו
בטוב מתוך שלימות הדעת-טוב-ורע היא התיקון לחטא הקדמון... "

וכל זאת בכדי לומר – "אבא – מי אני שאוציא מפי ברבים מילים על אילו
עננים קלים שחלפו לפני עיניי טרם יקיצה."

- זה בסדר בני, אני רוצה שתספר להם.

עיניי כל נשואות היו אל עֶבְרָ. ועבר, עיניו מושפלות. הוא בורר את
מילותיו, כבורר זהב מתוך העפר. יותר מכך - כמנתח מוח העומד עם סכיניו
לפני ריבוא תעלות הדעת ובורר לו איזו מהן לחתוך. כן, לחתוך.

כל מילה, כך מרגיש עבר, תפורר לעפר חיים שלמים, בני חיים ובנות חיים
ובניהם ובנותיהם וכל אשר להם. ומכל החיים שבעולם הטמונים בריבי
ריבואות המילים שלא נאמרו תוותר מילה בודדה, ניצולת, לבדה בעולמות.
נורא ואיום, אבל כך מרגיש עבר כשהוא מקיים את הצו שלי ופותח בסיפור
העתיד.

- "ראיתי צער מר במרומים, כביכול ייאוש. בדידות גדולה. הבדידות
העליונה שבראה אדם, להתבונן בו ולחייך אליו ולשיח עמו. הבדידות הזו
נשארה בגלמידותה.

עומדה השכינה ומתבוננת במי האפסיים שלנו ומצפה.

לא יתכן ! ! עשינו אדם ! אדם ! בצלמנו ! שרגליו על הארץ וראשו נוגע
בשמים ! אדם שיכול לבורא עולם ! והאדם נפל לתהום. היצור הנפלא
והנכזב הזה – אלוהים קטן כלוא בבוץ מצחין, דם, זרע וזיעה.

”חברי – אדם, איכה ?? !

ידידי !

ידיד נפש שלי !

געגועים גדולים נוגהים מהכוכבים הקרובים והרחוקים מרחקי נצח.
אני צופה בכוכבים וסידורם טרוד ונוגה. כבעל שמתה עליו אשתו והוא
טרוד בין חדרי הבית, נע בהם אנא ואנא מבלי להביט, נוטל מכאן ושם
לכאן, נוטל משם ומחזיר לכאן, וכל עשיותיו נואקים געגועים.”

עֶבֶר מרים כעת את עיניו ומביט בעיניי כולם.

אף אני עושה כן.

והעיניים חולמות ולחות.

המוחות המיובלים הללו, המזיעים, הנמקים בעול לחם חוקם - נעצרים
לפתע, מביטים לאיזה אין סוף ונפשם מהמה געגועים נסתרים, מתוקים
מדבש, צורבים כגפרית.

- ”ואז פתאום טס לאמצע השמים כוכב ענק ומאיר מקצה העולם ועד
קצהו. והוא גורר אחריו שובל של אור ולאורו מסתדרים הכוכבים
במסילותיהם ונעים מעדנות על מסלולם האבוד. נהרה בשמים, שירה
מתנגנת שם - ואין אוזן שומעת.”
אז נעצר עבר ומביט בכל הקהל.

נראה שלא ציפה שכך יעשו מילותיו. לא האמין שלמילים היוצאות מפיו
יכולת לחולל פעולה שכזו על בני אדם. וכעת הוא אולי אפילו שבע-נחת
מדיבורו. כעת הוא מרגיש איזו שמינית שבשמינית של גאוה. אין לך
גדולה מן היכולת להוריד שמים אל הארץ באופן שלא יתרסקו השמים על
האדמה במפץ גדול לאלפי רסיסים.

”וגם לכאן פונה הנהרה.

קרן אחת קלושה, נוגעת באוהלו של נחור.

תהייה גדולה.

מביטים כל העולמות אל אוהלו של נחור בתמיהה וציפייה.

והנה בוקע משם קול בכי חלוש

נדחק החוצה מחזה קטן מעונה שהאוויר נלחץ ממנו בקשיים גדולים.”

כעת מביט עבר בנחור. מביט ושותק.
אז, אחרי הפוגה גדולה שנותנת למילים הצלולות של עבר לשקוע בלבבות.
אני אומר.

- נחור בני, חזור לאוהלך ואל שרי שלך וגדלו את בנכם. איש לא יודע איך
זה ולשם מה, אבל השמים מביטים עליו, על תרח הקטן שלכם.
כל הקהל מביט בי ומצפה שאוסיף ואדבר.
- נו, לכו לכם ! לכו ! אני אומר ובחיוך ודוחף אותם בעדינות החוצה.

רק נחור נותר כורע ברך לפני ושואל - מה לעשות, איך מגדלים תינוק
שהשמים מסתכלים עליו.
אני אומר לו, "שמע בני, תינוק הוא תינוק, ילד הוא ילד, חרה הוא חרה
שיש לנגב ולהשליך, ואם הוא שובב להכות בבקשה טוב טוב על המקום
ממנו הטינופת יוצאת."
נחור מביט בי בתמיהה. כך יחשבו בני האדם תמיד, שהשכינה הנתונה
בחיים דורשת כיבודים גדולים, חרדה, נזירות חולנית ומסתגפת. אומללים
שכמותם ! אינם קולטים שהשכינה משתעממת עד מוות מההבלים החרדים
שלהם.
וגם את נחור אני דוחף החוצה ביד רכה.

ולחיים כידוע כוחות משלהם. וגם בן אלוהים או איך שיקראו לו בבוא
הימים, עולה על העצבים אם הוא מפזר אל תוך הנהר את הבגדים
המתכבסים או נעלם בדיוק כשצריכים להביא גזרי עץ לתנור. וכך גם תרח
הקטן גדל כילד רגיל וחטף את מה שראוי לכל בני גילו, ואיש באוהלו של
נחור לא זכר שאיפה שהוא, מבעד לאי אילו רקיעים, מביט מאן-דהו על
הפרחח. עד כדי כך לחיים כוחות משלהם עד שלעתים אתה מגלגל עיניים
כלפי מעלה ומתבונן בכוכבים במסילותיהם ונפשך יוצאת בתמיהה גדולה
- תרח? !סתם תרח? ! ילד חיוור כחלחל, חלשלוש עם איזה רוע מסוים
המצוי תדיר אצל החלשים, רוע שתר במרץ אחרי חולשה אצל זולתו לשים
כמזור תחת חולשתו ולכתוש אותה היטב.
- לתרח מחכים השמים? ! עוד אכזבה. ילד, נער, וכעת כמעט איש. וסתם
תרח.

ואז טורפים השמים את הקלפים, אולי מתוך אכזבתם – איש לא ידע.
החורבן הגדול נוחת על ראשינו בהפתעה. פיסות השמים נופלות ברעש
גדול על בני האדם הקטנים המתרוצצים מפניהם ואין להם לאן להיחבא.
וכעת איש לא נותן דעתו על זה שהיה "ילד פלא" לפני כך וכך שנים –
שנולד לשמיני ונותר לגדול – שהשמים הביטו אליו בבדל נהרה. כעת איש
איש לנפשו ולחיייו הנמלטים.
לא, לא עוד מבול בא לעולם – זאת יודעים גם אתם. ואולי כן מבול בא
לעולם אבל לא מאת האלוהים.
כשנופל עולמו של אדם על ראשו ומוחץ אותו לעפר – האם אכפת לו אז מי
מחץ את ראשו, או שכל העולם נשאר אחריו, ולא נמחה היקום?
בבת אחת שטפו בני חם את הארץ כארבה שחור ונוקם. כיסו את עין השמש
והותירו אחריהם שממה.